

Matkou v pozdním věku: proměny pozdního mateřství od vzniku Československa po současnost

Abstrakt

Disertační práce poskytuje makrostrukturální pohled na vývoj pozdního mateřství, v práci definovaném jako mateřství žen starších 35 let, na území dnešní České republiky v letech 1920–2015. Studie zkoumá otázku, do jaké míry konverguje reflexe pozdního mateřství ve vybraných obecných a odborných periodikách s poznatky plynoucími z analýzy demografických dat. Za tímto účelem je použit metodologicky smíšený výzkum, jenž umožňuje propojení závěrů z kvantitativní analýzy demografických dat (demografická analýza a binární logistická regrese) a kvalitativní a kvantitativní analýzy médií (diskursivní a obsahová analýza).

Jak studie dokládá, vývoj pozdního mateřství v českých zemích variuje na celé škále možných mediálních percepcí, úrovní i intenzit plodnosti. Práce ukazuje na silnou provazbu mezi mediální percepcí pozdního mateřství a závěry vyplývajícími z demografických analýz, které jsou po většinu sledovaných let shodné.

Studie představuje s jistou simplifikací pět obrazů pozdního mateřství. První obraz „zkušená matka“ (1920–37) představuje pozdní matku jako ženu vdanou s vyšším počtem dětí, s bohatými zkušenostmi ve vedení domácnosti a výchově dítěte. U druhého obrazu „zasloužilé matky“ (období 1960–62) je vyjma zkušeností vyzdvihována schopnost skloubit pracovní výkon s péčí o mnohačlennou rodinu. Třetí obraz „úzkostné matky“ (1979–81) významně vyzdvihuje negativa spojená s pozdním mateřstvím: zdravotní problémy a psychickou nepřípravenost starších žen na mateřství (úzkostné pocity, starosti). Čtvrtý obraz „matka hédonistka“ a pátý obraz „pracující matka“ (2011–13) jsou v diskursu zastoupeny souběžně. „Matka hédonistka“ si užívá mateřství a zůstává s dítětem déle doma, neboť již má vyřešenou kariéru. Obraz „pracující matka“, které je méně zastoupen, je jejím opozitem, neboť tato žena chce především úspěšně skloubit práci a rodinu, a proto začíná pracovat brzy po porodu.

Soudobé pozdní mateřství je spojeno s odkladem mateřství, který diskurs vysvětluje jako konsekvenci nešťastných faktorů či etap života (např. hledání vhodného partnera). Autorka vidí riziko v diskursu upozaděných biologických limitech fekundity žen, kdy takto společensky přijímaný odklad mateřství může v konečném důsledku znamenat až bezdětnost.

Klíčová slova: pozdní mateřství, metodologicky smíšený výzkum, porodnost, plodnost, demografická analýza, logistická regrese, diskursivní analýza, obsahová analýza